СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК XLVII. Ч. 204. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 2-го вересня 1939. No. 204. Jersey City, N. J., Saturday, September 2, 1939. VOL. XLVII
ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВІЙНА МІЖ ПОЛЬЩЕЮ І НІМЕЧЧИНОЮ

АССОШІЕЙТЕД ПРЕС ПОДАЄ: НІМЕЦЬКІ ЛІТАКИ БОМБАРДУВАЛИ КРАКІВ, КАТОВИЦІ, ТЧЕВ І ЧЕНСТОХОВУ. В Данцігу боротьба.

Французька агенція Гаваса стверджує, що Німеччина розпочала воєнні кроки супроти Польщі. А польська амбасада подає, що німецькі війська ввійшли на польську територію в чотирьох місцях.

Американське радіо подає: Німецькі літаки бомбардували 11 польських міст, між ними Варшаву.

РУЗВЕЛТ КАЖЕ ФЛЬОТІ БУТИ НА ПОГОТІВЛІ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт дав приказ, щоби безпроволочно повідомити всі американські воєнні кораблі про німецько-польський воєнний конфлікт. З Білого Дому вийшло таке повідомлення: „Президент дістав новину 2:50 передполуднем телефоном від амбасадора Бидла в Варшаві і через амбасадора Булита в Парижі, що Німеччина наїхала Польщу і бомбардує чотири польські міста. Президент поручив повідомити про це армію і фльоту негайно. Можливо, що в кількох годинах наступлять чергові інформації".

АМЕРИКА ГОТОВА ДО ТОРГОВЛІ З ЕВРОПОЮ.

ВАШИНГТОН. — Голова „Реконстрокшен Фінанс Корпорейшен", Джес Джовнс, заявив, що його іституція має чимало резервових грошей, якими можна буде фінансувати торговлю з воюючими европейськими державами, не звертаючи уваги на акт Джансона, яким забороняється продавати на борг тим державам, які не хочуть сплачувати старих довгів.

ТЕЛЄФОНІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ З ЕВРОПОЮ ПЕРЕРВАНІ.

НЮ ЙОРК. — Телефонічні комунікації з Европою, які йдуть через Лондон, перервані. З Европи прийшло повідомлення, що лиш телефонічні розмови, звернені до Банку Англії, будуть получувати. Зрозуміло, що будуть також получувати офіційні розмови.

ЧУЖА ВАЛЮТА СПАДАЄ.

НЮ ЙОРК. — На нюйорській біржі чужа валюта зазнала поважної знижки. Головно потерпів фунт стерлінґів і французький франк. Впали також чужі бонди.

БОРОТЬБА ЗО ШПИГУНАМИ.

ВАШИНГТОН. — Головний федеральний прокуратор, Мурфі, заявив, що боротьба з чужими шпигунами, що діють на терені Америки, ведеться нещадно. Всі вони будуть виловлені, заявляв він, і не повториться вже та ситуація, що була в 1917 році. Мурфі мав конференцію з головою федеральних агентів, Гувером. На днях він вибирається до Каліфорнії.

ЯПОНСЬКІ ЛЕТУНИ В АМЕРИЦІ.

СІЕТЛ. — Японські летуни, що вибрались довкола світу в ціли скріплення дружелюбних відносин з іншим народами, прибули до Сіетл, Вашинґтон, де зробили першу свою зупинку. Їх вийшли повитати деякі американці. Та водночас ворожо настроені американці влаштували протияпонську демонстрацію й носили написи, що закликають до бойкоту японських продуктів і до знищення японського мілітаризму.

ЛЕТУНСЬКІ БАЗИ НА АЛЯСЦІ.

ВАШИНГТОН. — Морські власті підписали контракт з підприємцями в ціли будови великої летунської бази на Алясці.

ПРОТИВОЄННІ ГОЛОСИ.

БОСТОН. — На конґресі американських ветеранів чужих воєн бесідники підкреслювали, що Америка не повинна мішатись до европейської війни. Сенатор Кабот Лодж сказав, що, вмішавшись в европейську війну, Америка не всилі буде зберегти своєї демократичної системи й мусітиме ввести диктаторство. Генерал Ботлер гостро виступав проти спроб втягнути Америку в війну. Він казав, що американська армія повинна обороняти Америку тільки тоді, коли територія Америки загрожена. „Ні крапля американської крови не повинна бути пролита на чужій землі" говорив він.

РЕҐУЛЯЦІЯ ДЛЯ ЛЕТУНСТВА.

ВАШИНГТОН. — Американські військові власті вирболяють правильник для цивільного летунства, як воно має поводитись, через які території перелітати. Цей правильник буде головно відноситись до чужих летунів, що прилітають до Америки.

ЗМІНИ В КОРПОРАЦІЇ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Президентові Світової Корпорації, Ґроверові Ґвейленові, відібрано чимало влади, коли назначено нового голову директорів, фінансіста Ґибсона. Ґибсон перебере в свої руки всі фінансові справи вистави, які в останніх часах знаходяться не в дуже світлому стані. Вистава побоюється, що внаслідок війни чужі держави готові зовсім зліквідувати свої павільони. Вона звернулась до президента Рузвелта, щоб він по можности відмовляв чужі держави від того.

ТЕАТР — ЦЕ ЛЮКСУС В АМЕРИЦІ.

ВІЛІЙЕМСТАВН. — На зїзді Інституту людських взаємовідносин дискутовано ролю американського театру. Бесідники говорили, що внаслідок високих цін вступу до американських театрів останні стали „недемократичною інституцією", до якої мають доступ лиш ті, що розпоряджають великими грішми.

ЗАСТРІЛИВ ПОМИЛКОВО СВОГО ТОВАРИША І НАМАГАВСЯ СКІНЧИТИ САСАМОГУБСТВОМ.

В середу вечором, 21. червня, вибралися чотири мешканці з села Зубрі, коло Львова, до сусіднього села Козельники красти полуниці з чужих городів. Бронислав Кульчицький та Йосиф Полуднак залізли по полуниці до городу проф. Бринського зо Львова, а Пешхавка Станислав і Семп Войтіх до сусіднього городу Фридриха Ербари, де преспокійно почали зривати чужі полуниці до своїх кошиків. Тимчасом надїхав зо Львова проф. Бринський самоходом і сполошив злодіїв зо свого городу. Одночасно почали втікати їхні спільники з сусіднього городу. Злодій Кульчицький міркував, що його вдоганяє проф. Бринський і тому відвернувся та вистрілив двічі з револьвера. Від куль згинув саме його товариш Пешхавка, який біг за Кульчицьким. Коли Кульчицький довідався про вбивство свого товариша, вернувся до хати і вистрілом з револьвера в голову намагався скінчити самогубством. У важкому стані відвезли його до шпиталю до Львова.

5,440 ЛЮДЕЙ РОДЯТЬСЯ В ОДНІЙ ГОДИНІ.

Один американський статистик видав друком книжку п. заг. „Що діється в світі в одній годині". На основі підсумків ствердив він, що в одній годині родиться на землі 5,440 і вмирає 4,630 людей, вінчається 1,200 і розводиться 85 пар, а поліційні хроніки занотовують 19,850 ріжних проступків, в тому 15 убивств. Підсумки цієї статистики не є точні, бо низка країв, напр. Китай і Індія, не мають точного перепису населення. Можна мати великі застереження до рубрики „проступки", бо в світі поповнюють дуже багато проступків, про яких поліція ніколи не довідується. Як би не було, американська преса широко розписується про цю книжку й не без гордости підкреслює, що і в тій ділянці ЗДА побили світовий рекорд.

БУДУЮТЬ „ДОМИ ЛЮДОВЕ" У ЖОВКІВЩИНІ.

На терені жовківського пов. почали польські суспільні орґанізації такі будови: у Майдані „Дом Стшелецкі", у Сапошині, Дальничі і Красічині „Доми Людове Т. Ш. Л.", а в Глинську „косцюлек". Проектують будову „Дому Людового" в с. Мервиці.

ЖЕРТВИ ГРОМІВ.

В часі бурі, що перейшла над Тернополем і околицею, грім убив 19-літнього наймита В. Кусого. — В лісі під Куропатниками, бережанського пов. знайшли тіло гайового М. Борака, що згинув від удару грому.

ГРАДДОВА БУРЯ НАД СТРИЙЩИНОЮ І РОГАТИНЩИНОЮ.

Над стрийським і рогатинським пов. перейшла 21 червня сильна градова буря. Град у деяких місцевостях знищив на 50% землеплоди.

„ПІВКОЛЬОНІЇ" ТА ЧИТАЛЬНІ ТШЛ.

У Тернополі відбувся зїзд голов повітових управ „звйонзку шляхти загродової" з тернопільського воєвідства під проводом начальника Миколи Терлецького. На зїзді обговорили орґанізаційні справи та справу орґанізації літніх „півкольоній" для дітей членів „звйонзку". До цих „півкольоній" прийматимуть діти від 10 до 16 р. життя зовсім безплатно. „Півкольонії" відкриють у кількох місцевостях. У селах: Цвітовій, Ріпинцях і Беремянах, пов. Бучач, ТШЛ заснували польські читальні.

12 ТАЙНИХ ГОРАЛЕНЬ... У ЧОВНАХ.

На областях здолбунівського і рівенського пов. скарбова влада викрила 12 тайних горалень... у човнах. „Фабриканти" продукували самогін уночі, а в день ховали апарати в копиці сіна. Всіх їх потягнули до судової відповідальности.

МАРШАЛ ГЕРМАН ҐЕРІНҐ,

німецький міністер війни й начальник німецької ради національної оборони, що має диктаторські права в Німеччині на час війни.

ПРОГОЛОШЕНО ПРИЛУЧЕННЯ ДАНЦІГУ ДО НІМЕЧЧИНИ

БЕРЛІН. — Німецька пресова агенція подає, що Альберт Ферстер, голова данціґської держави, проголосив злуку Данціґу з Німеччиною.

ГІТЛЄР ПРО ВІЙНУ З ПОЛЬЩЕЮ.

БЕРЛІН. — Дня 1. вересня, в годині 5.30 рано, канцлер Гітлер приказав німецькій армії „відповісти силою на силу", і то в тому розумінні, щоб вона силою відповіла на „польські атаки". Рівночасно проголошено бльокаду польської пристані Гдині. Гітлер подав, що Польща відкинула мирові предложення у справі Коридора та „кріваво переслідує німців".

СОВЄТИ ЗАТВЕРДИЛИ ПРИЯЗНЬ ІЗ НІМЕЧЧИНОЮ.

МОСКВА. — Верховний Совет затвердив одноголосно советсько-німецький договір про ненапад. Рівночасно вислано до Берліну військову місію у справі заключення військового договору. Советський премієр і комісар заграничних справ, Молотов, підкреслив, що Совети є тепер з Німеччиною і німецьким народом у приязні. Зганив бувшого комісаря заграничних справ, Літвінова, що давав себе дурити демократіям, а особливо Англії, що то підсувала Німеччині плян загарбання України.

ДРУГИЙ ЗЇЗД ПРЕДСТАВНИКІВ О.У.Н.

ПАРИЖ. — Націоналістична Пресова Служба подає, що в однім з европейських міст відбувся зїзд відпоручників О.У.Н., на який прибули представники з ріжних українських земель і іміґрації. Затверджено полк. Андрія Мельника головою Орґанізації Українських Націоналістів. Вибрано новий провід і принято нову широку програму та видано маніфест, відповідний до грізної хвилі, що взиває всіх „обєднатися біля особи вожда Андрія Мельника".

ПОЗБАВЛЕНО ГРОМАДЯНСТВА.

ВАРШАВА. — Урядовий польський вістник проголошує у новім списі імена 131 українців, роджених у Польщі в 1920 і 1921 роках, яких позбавлено прав польського громадянства, а це за намагання боронити Карпатську Україну.

НЕМА КІНЦЯ ПОЛЬСЬКИМ СУДАМ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ.

БЕРЕЖАНИ. — Польський суд судив від 7 до 12 серпня 14 молодих українців за приналежність до О.У.Н. Підсудні заперечили вину. Як свідки виступали довірені польської поліції. Вони заважили, а свідкам оборони, що доказували невинність підсудних, суд не дав віри. Чотирьох підсудних покарано вязницею від 1 до 15 років.

САМБІР. — Окружний суд судить 13 українських хлопців і дівчат із Поляни біля Хирова за їх участь у традиційній панахиді в честь поляглих українських вояків і співання по панахиді українських патріотичних пісень. У часі цього торжества стріляла польська поліція, при чому впали дві українські жертви. На розправу покликано велику масу свідків і тому вона потреває довше.

„НА СЛАВУ УКРАЇНИ".

КЕРЕСТУР (Югославія). — В днях 4, 5 і 6 серпня відбулися в У. Н. Домі в Керестурі сходини студентів та учеників українців з цілої Югославії. Такі сходини відбуваються тепер кожного року підчас ферій. У поклику на сходини читаємо: „Сестри і браття! Учні і студенти! Всі на сходини! На них зміцнимо свою ідеольоґію і зединимось у щирій вірі та любові на славу України".

ЩЕ Є СОТКИ УКРАЇНСЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ У ТЮРМАХ.

ЛЬВІВ. — „Новий Час" з 19. серпня подає, що з слідчої вязниці випущено на волю таких українських священиків: о. д-ра Кладочного, о. Ріпецького, о. Ґаука, о. Дідича, о. Поточняка, о. Мака, о. Філяса, о. Чайковського і о. Воробія. Та по інших тюрмах сидять іще сотні українських священиків, головно за метрики.

ПОДРУЖЖЯ ЛЮБКИ КОЛЕССИ.

ЛОНДОН. — Любка Колесса, світової слави піяністка, дочка відомого університетського професора д-ра Олександра Колесси, вийшла замуж за англійця, д-ра Трейсі Филипса, визначного дипльомата, бувшого ґубернатора одної з англійських кольоній в Африці, нагородженого почесним докторським ступнем за наукові праці. На принятті, влаштованім віце-ґрафинею Марґаретою Діллон, матірю д-ра Трейсі Филипса, з нагоди подружжя, були, як подають лондонські ґазети, дуже визначні особистості з дипльоматичних і наукових кол.

УКРАЇНЕЦЬ У ВАРШАВСЬКІЙ ОПЕРІ.

ЛЬВІВ. — Барітон Теодор Терен-Юськів, оперовий молодий артист, який здобув недавно першу нагороду на конкурсі молодих співаків, заанґажований до варшавської опери на сезон 1939-40. Згаданий артист-співак є свідомим українцем і добре відомим украінському громадянству.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВАЖНИЙ ЗВОРОТ

Коли зачав назрівати в Европі новий воєнний конфлікт, українці в Америці завдавали собі питання: по чиїй стороні стануть Злучені Держави, колиб рішили в той чи інший спосіб заанґажуватися в европейську війну? Відповідь на це питання була і є для американського громадянина українського роду особливо важна, бо вона торкається добра Америки й України. Американські українці свідомі того, які обовязки тяжать на них як громадянах Злучених Держав. Вони знають, що мають боронити інтереси того краю, який їх приняв до тебе. Це так, коли мова про стару нашу ґенерацію. Бо про молоду, тут роджену і виховану ґенерацію, не треба й говорити: вона вже природньо звязана з цею землею і її долею. Але так є, що як стара так і нова ґенерація не можуть викинути з серця того, що їх вяже з українською кровю, з Україною. А що найбільшим ворогом незалежної України є Москва, тож не диво, що всіх нас тут лякало, коли ми бачили, як широко розросталась тут усюди пропаґанда в користь Росії, себто Совєтів. Особливо давалось це нам відчути в часі творення Карпатської України, коли то пішла завзята пропаґанда проти українства, як такого, що ніби є сліпим знаряддям у руках Гітлера в його експанзивній політиці, що змагає до розбиття Совєтів, які являються нібито протинацістичним заборолом і оборонцем демократії. Тут треба було брати під увагу ще й те, що евентуально Злучені Держави опиняться разом з Анґлією і Францією по стороні Совєтів у війні з Німеччиною. Знову така комбінація готоваб улекшити большевицькій пропаґанді наступ на українське життя українських іміґрантів у Франції, Канаді й Злучених Державах. А це скомплікувалоб українську визвольну акцію українських іміґрацій, а зокрема українську акцію в Америці. Та тепер те наше положення основно змінилося. Принаймні в тому напрямі, що большевицькі аґенти не зможуть ставити нам так легко явних перепон у нашім виявлюванні большевицьких злочинств, доконуваних Москвою над українським народом під Совєтами. Тепер уже може дехто перестане квестіонувати голодову смерть мільйонів українців під Совєтами. А маємо тут на думці отих ріжних „приятелів" Совєтів, що то тепер остовпіли з приводу німецько-совєтської приязни.

Що в Америці слідний дуже поважний відворот від Совєтів навіть з боку тих, що їх досі ревно попирали і виправдували, завважує кожний, що читає американську пресу. Ось цей момент треба нам усім спільними зусилями використати для висвітлення перед американським загалом і американським урядом правди про положення українського народу під Совєтами. А також правди про змагання українського народу до здійснення кличів справжньої демократії, себто справжнього самовизначення народів, а тимсамим і самовизначення України.

З ДЕРЖАВИ ГНЕТУ І ТЕРОРУ: З ПОЛЬЩІ

Парцеляція і кольонізація української землі.

Одно з найболючіших і складних питань в українському національному житті — це земельна справа. Цілими століттями була ця справа головною рушійною силою не тільки нашого суспільно-господарського життя, але й політичного. Для цілих областей були земельні відносини вирішними щодо їх суспільно - політичного обличчя. Тому й не дивно, що саме до земельної справи привязував і привязує таку велику вагу не тільки український селянин, але й кожний українець, якому небайдужна доля власної нації. Бо земельна справа не є лише питанням хліборобського стану, але загально національною справою. Без землі, без території не може бути ніяких виглядів на політичну самостійність.

На українських землях у межах Польщі земельна справа ще й складна. Всяке перенаселення країни є великою трудністю при розвязуванні рільного питання. Але землі, що їх заселюють українці по галицькому боці Збруча осягнули вже вершок перенаселення, коли на просторі 1 квадратового кільометра живе поверх 100 душ, а з них 87% це сільське населення. В такій хліборобській країні, як Данія становить сільське населення майже третину, а в Галичині більше, як 3/4! А селянин потребує простору! Це не ремісник, що у кутку зможе змістити свій варстат і виживити при його помочі родину, якщо... хлібороб випродукує харчі. Вже це відношення числа сільського населення до міського вказує, яка тут мусить бути нужда. А ця нужда тим більша, що селянське населення загалом переважує в Галичині. Отже буде самозрозумілим, що в **селян,** які мають продукувати харчеві засоби, у **80% голодують.** І цей стан з кожним роком погіршується і то не тільки тому, що родин прибуває, а землі ні, але й тому, що селянські зарібники не мають варстату праці, не мають де заробляти, бо дідичівська земля для них щораз більше пропадає!

У Сх. Галичині було (на основі статистики з 1931 р.). 805,226 господарств, в тому лише 326,751 (45%), що доходили заледви до 2-х гектарів (меншебільше два акри). Було тільки 67,565 (8.3%) таких господарств, що мали між 5 і 10 гектарів. А це в наших умовинах, при незвичайно низькій вибагливости українського селянства є найменший простір, що потрібний, щоб родину заняти і дати їй прохарчування. А тимчасом заледви 8.3% є таких, що мають вистарчальну площу, а **45% не може дати родинам виживлення.** Та це перенаселення не булоб ще таке страшне при інших господарських відносинах. Якщоб тут були промислові осередки, де можнаб зайві руки заняти, якщоб була відкрита еміґрація до інших країв, або принайменше така можливість, як була до світової війни, що велике число сільського населення виходило сезоново на роботи до інших країв, тоді життя ставалоб може й на половину лекше.

Якже тому лиху зарадити?

В 1921 році було на всіх землях у Польщі мілон карловатих, нежиттєздатних господарств. В той час було ще 1 міл. 600 тисяч гектарів земельного запасу. Але внаслідок цивільної і військової кольонізації цей запас зменшився сьогодні до пів міліона гектарів і то в той час, коли дохід карловатих господарств упав нижче 1/3 доходів з 1927-28 року. Булаб одинока рада: доповнити карловаті господарства до нормальної величини, до самостатности. Ще в 1936 казав у варшавському соймі премієр (М. Косцялковський) про перелюднення села, про великий надмір рук, здібних до праці, що праці не знаходять. Тоді він зробив слушну заввагу, щом чим менша смуга землі стоїть до розпорядимости, „тим більша конечність пляново тією землею розпорядитися й використати для найважніших завдань", отже м. і. для доповнення карловатих господарств. Але — як то кажеться в народній приповідці: „байка ся бає, хліб ся рубає".

Вже в польському законі з 1925 р. про земельну реформу було застереження, що першенство набувати землю мають передовсім власники малоземельних господарств. В 1926 р. навіть вийшов розпорядок, що окреслював, яке господарство треба вважати самовистачальним. Головною прикметою самовистачальности поставлено — якісь землі. Господарство, що мало 5 гектарів (га) землі третьої кляси, або 3.33 га. землі першої кляси, або 4.17 га. землі другої кляси, 6.66 га. 4-тої кляси, або 10 га. 5-тої кляси рахується за самовистачальне. Хто мав би господарство з меншою скількістю землі, як повища норма, той мав би вважатися за малоземельного, а тимсамим мав би право доповнити скількість землі купном. Ці приписи що обовязували на просторі цілої польської держави — нічого собі. Але виконання...

Хто не мав у метриці „римокатолик", то навіть як купив землю, то йому грозило відібрання купленої землі. Декуди самі дідичі, що зжилися з нашим селянством, що розуміли його потреби, старалися продати свою землю місцевому населенню. Але місцеві польські орґанізації підняли лемент, що польська земля переходить в руки українців і викликали постанови, що „приватної" парцеляції не може бути, тільки державна, себто під контролею. Повстали нові уряди, які добре стежили за тим, щоб ані клаптик землі не пішов в українські руки. Кидаючи облудний страх, що дідичівську землю забрали українці, підносили польські громадські орґанізації гасло: **„ані пяди землі українцям".** Але це було вже поза законом, так би мовити — в власної громадської пильности.

І от на 1939 р. ввійшли в життя нові норми на основі **розпорядку з 7-го грудня 1938.** Згідно з тим розпорядком міністерство рільництва вилучило Галичину зпід тих постанов, що міряли самовистатність господарства скількістю та якістю землі (як це було подане вище) та заведено іншу норму, де самовистачальність господарства узалежнено від положення смуги. Так напр. інші норми для Борщівщини, інші для Станиславівщини і т. д. Тим розпорядком п о м е н ш е н о скількість землі, що становить про самовистачальність господарства. **Все це сталося тільки з політичних оглядів, а не господарських: щоб стало землі для більшого числа спроваджених кольоністів.** А місцеве населення? Хто тим журиться? Може пропадати...

Кажуть, що дідичівська земля в Галичині має перейти в польські руки, бо це земля „польська". На якій основі?

Перед завоюванням Сх. Галичини польським королем Казимиром Великим вся земля в Галичині належала до українських бояр і до вільних селян. В ході історії українські бояри, що колись боролися проти самовільного відбирання їм прадідної землі, опинилися на дрібних загородах і пережили на них до наших часів як дрібна українська „загородова" шляхта. За неї тепер іде свіже змагання та воження по Варшавах. Тільки ті великі бояри, що в ході історії перейшли в чужий табор, затримали свою землю. Та велика шляхта забрала теж землю від вільних селян і перемінила їх у кріпаків. Таким чином **98% тієї землі, що тепер в руках польських дідичів, була це земля українських бояр і вільних селян.** Вже за часів Австрії втратили українські селяни 800,000 морґів землі у користь польських панів, які нераз буками позбувалися українських кріпаків, що були приневолені тікати у світ за очі. Тому то в д і д и ч і в с ь к и х ланах є стільки поля означеного назвою „п у с т к а". А й за скасування панщини (1948 р.) мусіли українські селяни сплатити велитенські суми, а цю платність закінчили щойно в 1915 році, коли вже на світі горіла велика війна!

Отже польські пани були тільки формальними власниками землі. Фактчним її господарем було українське селянство: зразу як її власник (доки тієї землі не надали панам), потім як насильно закріпощене, а від часу скасування панщини як ті, що своїми руками ту землю обробляли.

На 1939 і 1940 р. призначив польський уряд розпарцелювати 58,187 га. землі. Якщо власники не розпарцелюють тієї скількости впродовж 1939 р., то забере держава через свої банки і розпарцелює її примусово. Поміж кого? — На доповнення малоземельних господарств треба 2 міліони гектарів, а є лише пів міліона. Отже виходило би, що треба розпарцелювати поміж місцевих селян. З весною 1939 р. навіть обєдналися чотири українські партії для оборони тези, що земля має припасти автохтонному населенню відповідно до національного і віроісповідного числа. За цим гаслом не брак навіть голосів автохтонних римо-католиків; **але хто з ними в такому випадку рахується!**

Так отже можна надіятися, що в найблизчому часі стануть на нашій землі нові люди, нові господарства, нові села. Бо **для кольоністів є все: кредит, віддовження, косцюл, школа, „дом людови", а навіть окремішня громада.** І як колись наш неосвідомлений селянин нераз вимовлявся від участи в якомусь ділі, бо знав, що його **„з хлопа не скинуть",** то сьогодні не може того сказати. Можуть скинути і гепнути ним, аж застогне!

І коли в таких умовинах наше селянство творить при помочі і проводі інтеліґенції велитенські культурні й господарські цінності, то це вже з його боку просто геройство, яке треба піддержати кожному, хто тільки може.

Львів, 9. серпня 1939.

Х.

НАПЕРЕДОДНІ

Рим порожній... Всі, що тільки мали можливість виїхати, виїхали. Часописи принесли звістку, що за вчорашній день продано на півтора міліона більше залізнодорожніх квитків, як звичайно продається. Бо вчора було Фераґосто, 15. серпня, що в Італії найбільше свято. На Фераґосто всі мусять виїздити кудись, на море чи в гори. Замикають крамниці, бюра, і — їдуть. А що їхати на один день не випадає, то їдуть звичайно на тиждень, а Рим, а з ним і інші великі міста, порожніють. Нервовим людям, що не можуть спати від великого міського гамору, представляється єдина на рік добра нагода — виспатися. Не чути ані одного автомобільного мотора, тиша і спокій.

Сьогодні вранці я був в одному міністерстві, мав дуже пильну і спішну справу. Пішов до знайомого голови департаменту. — На відпустці. Його помічник? — Таксамо... Помічник помічника? — таксамо. І так далі... Нарешті докотився до якогось урядовця, що мусить виконувати обовязки цілого департаменту. Ясна річ, що він, витираючись хусткою, запевнив мене, що йому просто фізично неможливо занятися тепер моєю справою... Я мусів признати йому повну рацію, і головне мусів висловити йому глибоке співчуття, що він мордується отут у бюрі, коли всі інші — на зеленій траві...

І це тоді, як усі часописи, а головно чужинецькі часописи, розписуються про неминучість, і то нагальну, великих, траґічних подій! Якось трудно вірити. Власне, сидячи тут у Римі, та ще в ці фераґостові дні...

А тимчасом треба вірити. Бо зрештою вже й італійські часописи досить помітно змінили свій тон. Особливо за два останні дні. Навіть іще після зальцбурзького побачення італійська преса, все визнаючи німецькі права на Данціґ, продовжувала запевняти Польщу у „вірній, незмінній, виявленій ріжними подіями" італійській до неї приязні... Тепер бодай уже трохи менше з цією „приязню", але умовлювання прийти до голови по розум ідуть далі все із зростаючою силою. Проскакують вже й погрози, що коли Польща не опамятається, то втратить не тільки Данціґ, але й незалежність, якої викажеться негідною...

Можна думати, що підчас зальцбурзьких розмов між Чаном та Рібентропом і Гітлером вирішено, що Італія зужиє всіх своїх впливів, щоби переконати Польщу поступитися добровільно. Італійська преса вся йде цією лінією, і ось наприклад „Іль Корере делля Сера" пускає на цілу першу сторінку величезними літерами напис: „Данціґську проблему треба розвязати швидко і радикально в рамцях великих проблем, що ще мучать Европу. Варшава мусить вибрати: або піти шляхом справедливих переговорів, або піти назустріч конфліктові, без усякої надії"...

Проте, трудно думати, щоби Польща могла тепер, коли її головний провідник, маршал Ридз - Смігли, зробив данціґську справу справою **чести** польської армії й держави, піти на повну капітуляцію. Бо йде мова про повну капітуляцію в цій справі. Берлін не визнає можливим піти на якінебудь компроміси. Для нього теж тепер, після численних промов Гітлера і інших видатних осіб німецького режиму, і головне після тих переслідувань, що їх зазнають німці в Польщі, як про це подає Німеччина, данціґська справа, а з нею вже і справа Коридора, набрала теж значіння **„чести".** Коли з обох боків падають голоси про честь держави і війська, то тут уже хіба тільки чудо може відвернути небезпеку конфлікту...

Тут іде тепер мова тільки про одне — коли саме?

З того коротенького опису римської порожнечі, що запанувала у звязку з Фераґосто, можна зробити висновок, що ще не так відразу. Люди, що кохаються в пророцтвах, вказують на тиждень між 27-го серпня (свято, що малоб відбутись у Таненберґу) і 3 вересня, коли має зібратися в Ніремберґу річний Конгрес Націонал - соціялістичної Партії, що має бути присвячений „справам миру". Отже щоб він міг присвятити себе справам миру, треба, щоб до 3. вересня данціґська справа вже була вирішена. І тут приходить італійська теорія „блискавичної війни"... Але — чи так воно дійсно буде, довідаємося пізніше. Тимчасом **живемо в повній свідомості передгроззя.**

Звістки, що доходять з Галичини, дуже сумні. Польський терор шаліє. Вязниці переповнені. Арештують за найменшу дрібницю!... Крім того приходять побоювання, щоб Совєти не скористали з ситуації і не заняли Галичини... Проте всі готові винести найгірше, щоб тільки з тих загальних, і індивідуальних жертв повстала українська держава!

Евген Онацький, Рим.

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

8)

Гафійка шепче йому до вуха: „Вуйку Степане, я сьогодня бачила прехороше щенятко!"

„Але йди", дивується Степан поважно. „А я бачив зайчиху з трьома малими зайченятами".

„Е", скрикує Гафійка, „а де?"

„В конюшні".

„А застрілиш їх в осени?"

Степан скоса дивиться на Гордубала: „Ну, не знаю".

Порядний чоловік, думає собі Юрай з полегкістю, дитина його любить; до менеб так не прийшла. Щож, дитина звикне; але що навіть не згадала про ті образки, що я їй привіз з Америки. Треба булоб щось дати Степанові, догадується Гордубал і шукає очима за своїм деревляним куфриком.

„Маєш свої річі зложені на ослоні", каже Поляна — завсіди була така дбайлива, думає Юрай і подається поважно до тої купки Америки. „Так це для тебе, Гафійко, ці образки й цей тоді-бер".

„Що це таке, вуйку?" не розуміє Гафійка.

„Це ведмедик", пояснює Маня. „Бачила коли живого ведмедя? Там за нами в горах вони водяться".

„А ти їх бачив?" — наполягає Гафійка.

„Ну, бачив. Роблять брум-брум".

„А це, Поляню, для тебе", каже Юрай несміло. „Це дурниці, ну, але я не знав, що"... Юрай відвертається й перебирає, щоб таке він міг дати Степанові. „А це, Степане", видушує з себе, „може пригодиться тобі: американський ніж і люлечка американська".

„Ах, ти", скрикує Поляна зненацька, її очі наповняються слізми й вона вибігає з хати — ну, Поляню, що сталось?

„Дякую красненько, господарю", вклоняється Маня, показує всі зуби й подає Юраєві руку. Гей, ти, яку маєш силу в руці! з тобою варто булоб помірятись. Ну, слава Богу, відідхнув Гордубал, це маємо тепер за собою.

„Покажи мені той ніж, вуйку", просить Гафійка.

„Диви", пишається Степан, „це ніж з Америки, цим ножем я тобі виріжу американську ляльку, хочеш?"

„Авжеж, вуйку", пищить Гафійка, „але напевне".

Юрай широко й блаженно всміхається.

VI.

Але ще не все залагоджено. Юрай знає, що годиться. Коли чоловік вертається з Америки, то мусить показатись у коршмі, привитатися з сусідами й почастувати їх горівкою. Хай кожен бачить, що не з порожніми руками й не з ганьбою вернувся. Гей, шинкарко! Кожному чарку й добре наливай. Щож не знаєш Гордубала? Чи яж не майнер з Америки? Хай лунає по селу, хто це вернувся, нумо ходім подивитись на Гордубала, жінко, давай чоботи й свиту.

„Я скоро вернуся, Поляно, але ти йди спати й не чекай", примовляє Юрай і широкою ходою, щоб усі бачили, шкандибає чорною вулицею до коршми. Чим тільки не пахне село: деревом і коровами, соломою та сіном, а це запах гусей, а те відгонить роменом та кропивою. Нема вже в коршмі старого Саля Берковича, якийсь рудий жид встає від стола й з недовірям питається: „А що панові треба?"

У куті сидить хтось, хтоб це міг бути, міг би це бути Хлобуняк, справді Андрій Хлобуняк, по вулишному Гусар, дивиться на Юрая, начеб хотів крикнути: Чи це ти, Юраю? Авжеж це я, Андрію Гусар, ніхто інший. — Ну, не крикнув Гусар, тільки дивиться; а Гордубал, щоби показати, що він тутешній: „Чи живе ще старий Беркович, коршмарю?"

(Далі буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Ґери, Інд. — До жертводавців на визвольну боротьбу (ч. 167 „Свободи") додати: Іван Гоменюк $1, Іван Щерба $1.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПУБЛИЧНА ОПІНІЯ В АМЕРИЦІ?

Великий місячник „Форчен" зробив розслід публичної опінії в Америці у важних питаннях міжнародної політики й каже, що переважаюча течія серед американців стоїть за те, щоб Америка збойкотувала диктаторські країни, якби вони виповіли війну проти котроїнебудь держави; не вмішувалася до війни, навіть щоб ратувати Англію й Францію перед можливою повною програною; але зате воювати з Японією, якби треба було вирятувати перед нею Филипіни.

Бває часто, що люди не відповідають на поставлене питання свобідно, за своїми власними думками, а відповідно до тону, в якім їм питання ставиться. На питання, поставлене спокійним тоном, запитана людина відповідає одно, а на те саме питання, поставлене, наприклад, напасливим тоном, часто відповідає щось зовсім інше.

Отже чи погляди, зясовані місячником „Форчен", справді погляди американців, чи може лише погляди редакції, добуті таким тоном?

ДИКТАТОРИ И ДЕМОКРАТІЯ.

Віцеадмірал американської флоти, Ейтс Стерлинг, говорив на конвенції „Ветеранів чужинецьких воен" у Бостоні, що безпеченство Злучених Держав вимагає побиття диктаторів. Щоб їх побити, треба Америці, на його думку, не відкладати приступлення до війни проти диктаторів, а вступати до війни в самого початку.

Щоправда, він спирав свою думку на аргумент, що, мовляв, Англія й Франція обороняють Атлянтійський океан для американських інтересів, але говорив рівночасно про Англію й Францію як про демократії, а про Німеччину й її союзників як про диктатури.

Що державні інтереси важна справа, відомо, але чи таксамо важне це, як правиться держава? Чи малаб Америка вести інакшу політику, якби так Англія й Франція були диктатурами, а Німеччина й Італія демократичними державами, але кожна з них ставилася до державних інтересів Америки таксамо, як вони ставляться нині?

ДАЮТЬ КУШАТИ.

З огляду на наближаючуся війну в одній південно-американській републиці заборонено видавати газети якоюнебудь мовою, хіба лише офіціяльною мовою краю.

У Франції з огляду на наближаючуся війну дозволяється говорити телефоном лише французькою мовою.

В Америці уряд задержав виїзд пасажирського корабля на цілу добу, спричинюючи цим корабельній фірмі певно шкоду на багато тисяч долярів. Як мотив уряд подав можливість війни та можливість, що, випливши з порту як пасажирський корабель, він може перемінитися на воєнний.

Такі події відкривають очі на границі, до яких може посуватись уряд на випадок справжнього вибуху війни.

ПОЗА НАЦІОНАЛЬНИЙ СТРІЙ.

Розхвалюється большевицький комісар на Світовій Виставі в Ню Йорку, що, мовляв, у совєтській Росії живуть зо собою щасливо ріжні національності.

Рівночасно газети описують у своїх депешах з Москви збори „совету національностей". Підчеркують, що посли ріжних національностей одіті в сої національні костюми. Декому це моглоб видатися доказом, що правду говорить виставовий комісар.

Одначе хто знає історію інших держав, може легко пригадати собі, що й в автрійськім парляменті по революції 1848. року засідали посли ріжних національностей у своїх національних костюмах. Одначе національності Австрії тоді не жили щасливо ні з собою ні з урядом.

Якби так замісць говорити про свободу носити українські шаравари, спитались: а скільки грошей видано в Україні на українську книжку й газету?

ЗАХОДОМ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ: 86, 403, 404, 406, 407, 410 З OLYPHANT, PA.; 43 З SIMPSON, PA.; 185 З MAYFIELD, PA.; 311 З JESSUP, PA.; 402 DURYEA, PA.; 405 З DICKSON CITY, PA. і 409 З DUNMORE, PA.

відбудуться

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ СОЮЗОВІ ЗБОРИ

В НЕДІЛЮ, 10. ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER 10, 1939)

в 3-тій годині пополудні

В ДОМІ У. Н. СОЮЗУ, ПІД Ч. 202-206 GRAND ST., OLYPHANT, PA.

На ці збори повинні явитись конечно всі члени й урядники вище згаданих відділів. На зборах буде присутній ОРҐАНІЗАТОР В. ЗАГАЄВИЧ, і від нього кожний член матиме нагоду довідатись про такі факти, які є корисні й повчальні для старших і для молоді. Орґанізатор докаже фактами й цифрами, чому для нас, українців, немає кращої орґанізації понад У. Н. Союз.

Члени з кляси Т., або навіть ті члени з кляси Т. ,що вже перейшли на безплатне продовження або виплачене обезпечення, повинні мати грамоти зо собою на зборах. 204,8

О. ЗАПОТОЧНИЙ, гол. радний У. Н. Союзу.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЙОНКЕРС, Н. Й.

Пошанували І. Мигальчика, абсольвента військової академії у Вест Пойнті.

Йонкерська українська громада може похвалитися тим, що в її рядів, з української крови, вийшов молодий четар (лютенент) американської армії, Іван П. Мигальчик, що покінчив цього року найвищу американську академію у Вест Пойнті. Тепер п. Мигальчик обіждає полудневі стейти, відвідуючи своїх товаришів з академії, а 12. вересня зголоситься до військової служби в Форт Крокет, у стейті Тексас, у 65 полку Прибережної Артилерії.

Українські організації, як подає місцева йонкерська газета "The Herald Statesman" з 7. серпня б. р., рішили влаштувати в честь молодого американського офіцира бенкет і такий дійсно відбувся в Паркей Гріл при Локвуд евені в присутності понад 200 осіб зо старшого й молодшого покоління.

Четар Американської Армії Іван П. Мигальчик (John P. Mial), абсольвент Військової Академії у Вест Пойнт.

Тостмайстром був місцевий лікар д-р Е. Майчик, також з українського роду, котрий виголосив довшу промову, в якій подав до відома дещо в тих величезних трудноцщів, які мусів перебороти п. Мигальчик, щоб добитись власними силами до того, щоб дістатись до Вест Пойнту, що, як загально відомо, є надзвичайно трудно. А далі підкреслив, що те, що цей молдий хлопець таки добився свого, є доказом, що американська земля ще далі є тим місцем, де для молоді стоять відчинені двері до ріжних осягів. Парох української греко-кат. церкви св. Михаїла, о. М. Кінаш, підкреслив, що молодий американський офіцир є вірним сином своєї церкви і свідомим свого українського походження, відчуває глибоке привязання до народу, з якого походить, до своєї родини і громади, а також говорить добре й українською мовою. Між тими, що підносили характер молодого четаря і заповідали йому славну карієру, були п. Анета Кмець, голова Союзу Українок Америки, і Микола Чолій, що були членами комітету влаштування бенкету. Було багато бесід з боку американських гостей. Між іншим говорили: стейтовий сенатор В. Ф. Кондон, есемблимен М. Вилсон, есемблименка Джейн Тод, суддя Мартин Фей, предсідник міської ради А. Фіорільо, від американських ветеранів М. Милер і інші. Телеграми надійшли від посадника, конгресменів і інших. Бесідники особливо підносили ще заслуги п. Марії Мигальчик, матери молодого четаря, що так гарно виховала сина. Вона сиділа на почеснім місці, серед квітів. Стіл був удекорований американськими й українськими прапорами. При кінці відповів на привіти і бажання п. Мигальчик англійською й українською мовою, що викликало надзвичайно гарне враження. Були ще співи і танці.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

КЛЮЧЕВА СТАЦІЯ.

Центральна залізнича стація в Данціґу, котру захопила була націстична поліція, щоб не дати польським митовим і залізничим урядовцям у Данцігу виконувати свої обовязки. Польща все добивалася контролі данціґських залізниць.

У XXXV-ЛІТТЯ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ

На пятих річних Зборах Союзу Прихильників Національного Музею зібрані члени розглядали потреби Національного Музею, що їх слід заспокоїти чи то в найближчому часі, чи послідовно в найближчих роках. А що ті потреби звязані не тільки з життям і діяльністю самого Музею, але через Музей і з культурним життям нації, то доводиться про них заговорити прилюдно.

Від літ відчуваємо необхідність добре приміститии періодичні вистави — чи то поодиноких груп музейних збірок, чи то сьогочасної мистецької творчости. Салі нового будинку НМ були подумані так, щоб вони могли стати за відповідним пристособленням таким приміщенням. Проте досі НМ такого пристособлення через брак покриття коштів у висоті 1,200 зл. не міг придбати. Йде тут за 300 біжучих м. залізних прутів і за 300 м. полотна ширини 2 м.

Вистави дрібних предметів княжої доби, мистецького вирібництва, памяток козаччини й доби відродження, мініятури та прикраси рукописів і друків, ноші й побуту — потребують відповідної обстанови шаф і габльот при значній скількості скла на загальну квоту 3,000 зл.

Деякі частини збірок НМ вимагають значних просторів власних, зокрема мистецтво — і книгознавча книгозбірня, XVIII. і XIX. вв. та новітня доба. Тому розбудова НМ у первісному пляні була подумана на 4,000 кв. м. площини підлоги, з чого на старий будинок припадає 750 м. А що набудовано 750 м., отож нині до забудови лишається 2,500 кв. м. У найближчій будучині надбудова старого будинку і добудова третього крила, все квотою 160,000 зл., моглаб поширити музейну площу на 1,000 кв. м. В одержаних таким робом просторах можливо булоб розгорнути вистави XVIII. в., різьби і народнього мистецтва. На дальші літа остало би до будови ще 1,500 кв. м.

Одначе й найбагатші збірки з найкраще виведеними і випосаженими просторами не можуть виступити в потрібному виді без живої співпраці добре підготованих і вишколених фахівців у поодиноких групах музеольогії. Питання про відповідне число фахових співробітників Музею тісно звязане з його економічним станом і пливкою дохідністю на удержання відповідного числа співробітників. Під теперішню хвилину відношення зародового капіталу, приміщеного у чиншових домах Музею, становить ледви 1/5 частину всього нерухомого майна Наукової Фундації. Первісна вартість чиншових домів 153,000 корон має дати дохід на удержання збірок, що приміщені в домах вартости 400,000 зл., та на яких ведення за 35 літ виложено 260,000 зл. Очевидно, що дохід із чиншових домів даної вартости не може покрити навіть нормальних видатків Музею у щорічній висоті коло 18,000 зл., не то коштів удержання співробітників, яких число з природи річи мусить зростати. Отож вартість чиншових домів Музею мусить бути побільшена до квоти яких 400,000 зл.

Союз Прихильників Національного Музею, не зважаючи на свою найщирішу охоту і гаряче бажання допомогти Музеєві якнайбільшими квотами річних вплат, за час своєї діяльности від розбудови Музею в 1930 р. зміг по кінець 1938 р. зложити на покриття природних потреб Музею всього 40,000 зл., а саме зібраних 25,000 зл. на розбудову і власних складок 15,000 зл. на закупна.

В часі дискусії над засобами, як збільшити поміч Союзу на потреби НМ, стверджено дуже повільне темпо жертвенности громадянства на потреби Національного Музею, хоч досвід останніх часів показує, що платнича спроможність українського громадянства не є така мала, щоб вона тільки в одній Галицькій Землі за недовгий час не могло добровільно скласти квоти, потрібної на загально-національну справу — у висоті 564,200 зл.

Отож у виконанні постанови річних зборів Рада Союзу Прихильників Національного Музею з огляду на вагу справи рішила звернутися до всього загалу Українського Громадянства з ось-таким закликом:

1) З приводу XXXV-ліття діяльности Національного Музею Рада СПНМ запрошує українських Громадян і заможніші Установи зголоситти у секретаря СПНМ (вул. Мохнацького 42) своє приступлення у члени Союзу, внести свої річні вкладки 12—60 зл., для установ 30—120 зл., і дати цим робом Союзові змогу набути для Національного Музею намічені збірки українського мистецтва.

2) На заспокоєння потреб НМ та відповідну репрезентацію назовні великих цінностів української культури, збережених у музейних збірках, Рада СПНМ прохає Українське Громадянство зложити на конто Союзу Прихильників НМ у Львові в Земельному Банку Гіпотечному у Львові, або на конто чекове ПКО Національного Музею ч. 511-867 дар у якійсь грошевій висоті, або в самому Музеєві цінними предметами неамузейної вартости на дальшу розбудову Національного Музею.

3) Причинитися до збільшення готівкового обороту в Музею якнайчисленнішими відвідинами всіх музейних вистав, набуванням для книгозбірень музейних видань про мистецтво й культуру українського народу і таким робом дати Музеєві змогу продовжувати наукова-видавничу діяльність та побільшати число наукових співробітників.

За Раду Союзу Прихильників Національного Музею у Львові:

† **Іван Єпископ-Помічник**, предсідник; **Михайло Терлецький**, заступник предсідника; **о. Олекса Базюк**, скарбник; **Іларіон Свенціцький**, секретар; **Михайло Балаким**, член Ради; **Іван Филипович** за РСУК, контрольор; **Михайло Лазорко**, за Народню Торговлю, контрольор.

ОЛ. ЛУГОВИЙ

(Олександер В. Овруцький-Швабе)

ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

(ВІРА БАБЕНКО)

Ця повість з часів останньої революції в Україні й повстанської війни проти Московщини була вже друкована в „Свободі" в літі 1938. року під заголовком „За Україну". Тепер вона появилась окремою книжкою під цим новим заголовком, щоб заспокоїти попит за цю прецікаву повість про незабутню геройку боротьби проти большевицьких катів.

Повість оповідає про геройські подвиги справжньої людини, Віри Бабенко, провідниці повстанських загонів.

Книжка прикрашена портретом геройки.

Ціна 1 доляра.

Замовляйте:

"SVOBODA"

81-83 Grand St., P. O. Box 346

Jersey City, N. J.

В пеклі.

— Як іще раз поступиш незгідно з пекольним регуляміном, то за кару вишлю тебе на землю!

УВАГА, НЮ ЙОРК ДОЛИНА МІСТА!

ПОВІДОМЛЕННЯ

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ ШКОЛА при укр. прав. парохії св. Володимира в Ню Йорку, 334 Іст 14. вулиця, повідомляє всіх інтересованих, що ВПИСИ ДІТЕЙ до школи будуть відбуватися від 5. до 9. ВЕРЕСНЯ ц. р., мжь 5. і 7. год. вечорами в шкільній салі.

ПРАВИЛЬНА НАУКА розпічнеться в ПОНЕДІЛОК, 11. ВЕРЕСНЯ ц. р.

Навчання української мови, історії та географії України й співу веде вчитель **п. Юрій Татарів.**

Проситься родичів, котрі мають дітей у шкільному віці, привести їх до нашої школи.

Шкільний Комітет.

УКРАЇНСЬКА ПАРОХІЯ СВ. О. НИКОЛАЯ В MAHANOY CITY, PA.

устроює

БАЗАР

В ДНЯХ 1., 2. І 4. ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER 1, 2 & 4, 1939)

Проситься всіх Союзовців і Парохіян з поближчих місцевостей і околиці прийти якнайчисленніше, а побачите багато цікавих річей. Базар відбудеться коло самої церкви. 203-4

THE U. N. A. BASEBALL LEAGUE

THE WILKES-BARRE TEAM—EASTERN CHAMPIONSHIP WINNERS

INDIVIDUAL BATTING AVERAGES

	Games	At bat	Runs	Hits	2-base hits	3-base hits	Home runs	Runs batted in	Strike outs	Bases on balls	Stolen bases	Sacrifice hits	Percentage
H. Hrenenko, lf	8	26	7	15	3	1	0	7	1	2	2	0	.577
P. Elko, 3b	4	15	9	7	2	0	1	7	0	0	2	3	.467
M. Sluzar, p	11	29	13	13	1	1	0	4	3	3	1	0	.448
W. Proch, cf	10	40	15	17	4	1	0	10	7	2	12	1	.425
Z. Skwarlo, ss	4	13	3	5	0	1	0	2	1	1	1	0	.385
C. Zwarycz, lf, 2b	9	34	6	9	0	2	0	7	4	2	2	1	.375
J. Katulka, ss, 3b	12	50	18	17	2	0	0	6	4	4	5	2	.340
H. Tranzulak, c	8	15	2	5	1	0	0	2	4	2	1	1	.333
M. Swokla, rf	10	34	13	11	5	0	0	4	3	2	0	2	.324
M. Leciston, rf	8	10	2	3	0	0	0	2	1	2	1	2	.300
S. Lucas, p	8	21	4	6	0	0	0	8	2	3	3	2	.286
A. Kozemka, c	11	35	5	8	1	0	1	7	5	3	3	4	.229
J. Hawryshko, 1b	10	34	12	7	3	2	0	10	6	7	2	2	.206
M. Narbecki, 2b	12	29	7	4	0	0	0	1	18	11	4	3	.138
M. Lockman, rf	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	.000
Totals:	—	386	116	127	22	8	2	77	59	44	39	23	.329

INDIVIDUAL FIELDING AVERAGES

	Put outs	Assists	Errors	Total chances	Percentage
M. Sluzar, p	11	16	0	27	1.000
C. Zwarycz, lf,2b	8	2	0	10	1.000
H. Hrenenko, lf	4	1	0	5	1.000
H. Tranzulak, c	43	0	1	44	.977
A. Kozemka, c	104	11	3	118	.975
J. Hawryshko, 1b	55	1	2	58	.966
W. Proch, cf	12	0	1	13	.924
M. Narbecki, 2b	23	23	7	53	.868
S. Lucas, p	2	11	2	15	.867
J. Katulka, ss,3b	13	16	6	35	.829
P. Elko, 3b	3	5	2	10	.800
M. Swokla, rf	4	0	2	6	.667
Z. Skwarlo, ss	2	4	3	9	.667
M. Leciston, rf	2	0	2	4	.500
M. Lockman, rf	0	0	1	1	.000
Totals:	286	90	32	408	.922

ЦІКАВІ ВИКОПАЛИНИ В ШВЕЦІЇ Й МЕКСИКУ.

В провінція Сканія в південній Швеції викрили передісторичний гріб, як припускають, зперед 5,000 років. В цьому гробі знайшли досконало законсервований скелет мужчини, предмети до полювання й ловлі риб та камінний топір.

„Мексиканський Музей Історії" отримав два великі різьблені камені, що їх знайшов американський учений д-р Стерлінґ підчас своєї наукової виправи в глибину стейту Веракруз. Д-р Стерлінґ прибув до Мексика як репрезентант Бюра Етнольоґічних Дослідів і Ґеоґрафічного Товариства з Вашинґтону, для переведення розшуків на терені Мексика. По скінченні своєї подорожі переслав до згаданого музею знайдені предмети разом з докладним звідомленням. Що торкається знайдених каменів, то вони є великих розмірів і вкриті різьбами й написами мовою „маїв". На одному камені вирізана в ієроґліфах мовою „мая" така дата: 16.6.16.18. Ця дата означує 34 рік перед народженням Христа. На думку вчених, це найстарша дата, що її досі знайдено на памятниках культури маїв. Цей камінь походить з доби, що попереджувала розвиток держави маїв. Про цю добу маємо дуже тьмаві вістки. На другій стороні каменя є рисунок якогось божества. Знавці кажуть, що ці камені мають велике археольоґічне значіння.

ВБИВСТВО І САМОГУБСТВО З МИЛОСЕРДЯ.

В неділю, 18. червня рано, розігралася страшна траґедія в помешканні старого 68-літнього кравця Едмунда Манда в Лодзі, який лежав від кількох років у ліжку спаралізований. В нього панувала страшна нужда. До того в останньому часі він ще онімів, бо недуга підточувала далі знеможений орґанізм. Нещасливий кравець просив кількакротно свою дружину, щоб змилосердилася над ним і позбавила його життя. Під впливом намов свого чоловіка і страшної нужди 64-літня Марія придбала револьвер і застрілила підчас сну свого чоловіка минулої неділі рано. Опісля положилась до ліжка і сама стрілила собі у груди, щоб скінчити самогубством. На вдгомін стрілів прибігли сусіди, заалярмували лікаря, який наказав відвезти нещасну жінку до шпиталю. Її стан безнадійний.

Епоха.

— Інформували мене, що ви маєте гарні образи.
— Так.
— З якої епохи?
— З тих часів, коли я ще мав гроші.

В оптика.

— Попрошу окулярів.
— Далекозорі, чи короткозорі?
— Прозорі.

ВЕРТАЮТЬСЯ ПОСПІШНО.

Американські туристи всідають поспішно на корабель „Президент Рузвелт" у порті Савтгемптон в Англії. Як бачимо з їх одіння, вони зібрали мерщій свої манатки й не прибиралися багато до подорожі.

Наталка Полтавка.

Гетьман Іван Мазепа.

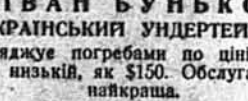
За Україну

1918 Листопад

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(70)

На хвилину Тарзан причаївся. Хвилину він вагався, що робити. А далі на запит невідомого чоловіка відповів: „Я Даймон!" Миттю вікно замкнулось. „Даймон", це була назва містичного демона, що за віруванням атнейців шляється по ночах і вбиває людей. Тарзан дізнавсь про це вірування від Гемона.

Позбувшись осьтак легким способом цікавого атнейця, Тарзан почав продовжати свою виправу. Перейшовши вулиці, що виглядали немов завмерлі, він зблизився до королівської палати. Вона була обведена грубим муром. Біля мурів не було сторожів. Тарзан без труду вискочив на мур і подавсь до середини.

Тиша довкруги вказувала, що король почуває себе зовсім безпечно. Навіть у нутрі не видно було ні сторожів, ні війська. Так, начеб усі пішли на спочинок. Лише в самій палаті декілька вікон були ясно освічені. В нутрі пересувались людські тіні. Поміж деревами Тарзан підсунувся під саме вікно палати.

Там, у нутрі, у великій кімнаті сиділо веселе товариство біля довгого стола. На чолі стола сидів грубезний чоловік, з брутальним обличчям і великим підборіддям. Всі вони були підпиті. Грубий чоловяга робив враження, що він король. Тільки чоловік з владою міг так поводитись. Вдаряючи кулаком у стіл, він приказував: „Давайте сюди дівчину".